

1892-05-24

AFSENDER

Emil Hannover

MODTAGER

Johan Rohde

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Dansk

Dateringsbegrundelse:

Datering i brev

Afsendersted:

København

Omtalte personer:

Rasmus Christiansen

Jean-Louis Forain

Mette Gauguin

Ida Hammershøi

Vilhelm Hammershøi

Alice Hannover

Cavling Henrik

Célestin Nanteuil

Odilon Redon

Sophus Schandorph

Joakim Skovgaard

Agnes Slott-Møller

Harald Slott-Møller

Vincent van Gogh

Jens Ferdinand Willumsen

Arkivplacering:

Den Hirschsprungske Samling

DOKUMENTINDHOLD

Emil Hannover takker for et langt brev fra Johan Rohde og giver ham flere håndfaste anbefalinger til hans fortsatte rejse og ophold. På den hjemlige scene ærgrer Hannover sig over det, han synes er smagløse forsøg på at iklæde København "Festdragt" - anledningen må være regentparret Kong Christian 9. og Dronning Louises forestående guldbryllup den 26. maj. Videre fortæller han, at hans bog om Købke er godt undervejs, og efter Rohdes ønske har han vedlagt sin udgivelse om at samle på bøger. Nogle artikler om Célestin Nanteuil er også medsendt, da Rohde har efterspurgt viden om ham. Hannover klandrer Rohde for tilsyneladende kun at have besøgt franske kunstnere i Paris og fortsætter, at indenfor en begrænset budgetramme må han gerne erhverve værker af Redon og Forain til ham. Små stykker silke vil han gerne have til sine bogbind, og hans hustru ønsker sig noget bestemt japansk bomuldsstof.

TRANSSKRIFTION

24.V.92

Kjbhn.

Kjære Ven,

Tak for den tykke Convoluts Indhold.

Det er virkelig rørende, at De finder

Tid til at sende mig ikke mindre end

4 tæt beskrevne Ark.

Jeg vidste ikke, det var Deres Hensigt at

opgive Italien til Efteraaret, men det

er vist ganske rigtigt, og jeg tør i hvert

Fald ikke være den, der tilraader Dem

at tilbringe en Sommer i Syden. Hvis

De vilde vide min Mening om Brügge

– Ribe, saa stemmer jeg for Ribe. Jeg

vilde i Deres Sted tage til Danmark

i de første Dage af Juni og blive dér

Juni, Juli, August. Septembers første

Halvdel er god til at rejse gennem

Tyskland, og naar De midt i September

kom til Italien, kunde De blive der

indtil Nytaar. Hele Vinteren maa De

sandelig ikke blive borte fra os. I hvert

Fald maa De da endelig ikke bruge alle

Deres Penge op i Paris, naar De ikke

synes at være saa særlig henrykt over
at være der.

De ved vel, at De i den ellevete Time
solgte et Billed paa "den Fri"?¹ À propos

[2]

om denne spurgte Wandel mig igaar,
om det var sandt, de fri Udstillere
havde kjøbt – det var hans Ord –
Joakim Skovgaard.² Jeg beroligede ham
i saa Henseende med en smuk Forklaring[.]
Men det er jo dog rent forbistret, at
sligt kommer ud.

Byen er ifærd med at iføre sig det,
man kalder en "Festdragt". Det er noget
saa rædselsfuldt smag...tløst, at man
ikke behøver hedde E. Hannover for
at "lide" ved i disse Dage at bevæge sig
paa Gaden. Det dejlige Thottske Palais
paa Hjørnet af Bredgade er blevet ganske
ødelagt. Pilastrenerne er blevne maledes
røde, Kapitælerne er blevne forgyldte.
Igaar blev Plankeværket paa Gammel-
torv taget væk, og det viste sig, at
det rare, gamle Springvand er blevet
moderniseret paa den mest barbariske
og modbydeligste Maade.

jeg selv er stærkt optagen af at samle
det sidste Materiale ind til min
lille skikkelige Bog om Købke, som
jeg haaber at faa skrevet færdigt til
Sommer.³ Første Kapitel har jeg

[3]

forresten skrevet. Min Afhandling "Om at
samle paa Bøger" skal jeg afsende samtidig
med disse Linier. Men hvad vil De dog
egentlig med den i Paris?

Nanteuil har først og fremmest arbejdet
for Hugo, dernæst for Monpous Romaner,
endvidere for Dumas og Gautier. Han har
været Medarbejder ved "l'Artiste" (c. 1833) og

ved "Le Monde dramatique" (8 vol. in 8o),
hvis første Bind er fra 1835. Idet jeg skal
til at fortsætte denne Optælling, kommer jeg
i Tanker om, at det er meget bedre, jeg
sender Dem nogle udklippede Artikler
om Ga Nanteuil; i den første af dem
vil De finde noget af det, De søger. De
er nok saa god at skaffe mig de løse
Blade fuldtallige tilbage.

Har De ikke besøgt Redon? Og besøger De
ikke andre af de franske Kunstnere? Har
De ikke benyttet Fru Gauguins Adresser?⁴

Tak for Deres venlige Tilbud at ville
købe forskellige Ting til mig. Desværre
kan jeg kun i ringe Grad benytte mig
af det, da vore Finanser for Øjeblikket
er pinende gale. Van Gogh maa jeg
naturligvis derfor renoncere paa foruden
meget andet. Et eller andet udmærket
indenfor en Pris af 25 francs af Redon

[4]

vil jeg dog gjerne have. Gavarni og
Daumier skal De ikke købe til mig.
Gjengivelser efter Forain vil jeg derimod
gjerne have, hvis De kan faa dem
billig.

Det, min Kone tænker paa, er et
japansk Bomuldsstof, hvidt i Bunden
med blaat Mønster, lavet til
Gardiner. Hvis det er 1 Alen bredt,
bruger hun 15 Alen, hvis det er 3
Kvarter bredt 20 Alen, hvis det er
2 Alen bredt 10 Alen. Hun saa det i
89 i en japansk Butik paa avenue
de l'Opéra. Men det er vist højst
usandsynligt, det ligger der endnu!
Smaa Stykker sjældent Silketøj
til Bogbind har jeg altid Brug for,
hvis Deres Øje en Gang skulde møde

sligt.

Forleden Aften havde vi et lille Selskab, bestaaende af Willumsens, Hammershøjs, Schandorphs, Cavlings, Christiansen og et Par unge Piger. Fru Hammershøj var saa henrivende

[5]

som et af Værkernes Englebørn. Willumsen holder vi meget af. Han var her en anden Aften og saa en Del af mine italienske Fotografier, og det var en ren Fornøjelse at iagttage den Kløgt, hvormed han saa. Han har forandret sig meget, siden jeg traf ham sidst. Hans Kone gjør et elskværdigt og flinkt Indtryk.

Slott-Møllers er rejst igaar, uden at vi har set dem her. Jeg kan desværre ikke lade være med mangen Gang at tænke paa, hvor lav deres Opførsel i Grunden har været. Det har jo altsaa vist sig omsider, at deres Venskab for os var betinget af, at jeg vilde rose dem i Avisen. Maaske er det dog ingen Skade til, at jeg har faaet dette at vide; mødes vi igjen med Slott-Møllers skal jeg vogte mig vel for at byde dem mere Venskab, end de har vist sig at være værd. Men jeg troer forresten ikke, vi mødes mere; jeg kan i hvert Fald ikke foreløbig tænke mig nogen Omgangsform med disse Mennesker, som jeg slet ikke mere kan respektere. For deres Arbejder i Aar har jeg

[6]

slet ingen Ærbødighed, og naar deres Forfængelighed kan være saa dum og smaalig, som den har vist sig at være, tvivler jeg højlig om deres kunstneriske Udviklingsmuligheder. jeg vilde sætte Pris paa, om De ved

Lejlighed vilde lade .. Slott-Møllers
vide, at det er mig, der har Ret til
at være og er forbitret paa dem, og
ligeledes, at jeg udmærket godt skal
formaa at bære Savnet af dem, selv
om jeg til en Begyndelse kan klage
en Smule over at være bleven holdt
for Nar i saa mange Aar. jeg føler
slet ingen Smærte ved at have mistet
dem som Venner; jeg føler kun Ærgrelse
over at have været tossegod nok til
at have interesseret mig for Dem.
Men ---- over det! Det er
dumt at blive ved at ærgre sig.
Om otte Dage rejser vi til Silkeborg
Kuranstalt, hvor vi skal blive en
Maanedstid, derfra til Madum. Det
er en lidet morsom Sommer at have i
Udsigt. Lev rigtig vel, og vær venligst
hilset af min Kone og Deres hengivne
Emil Hannover

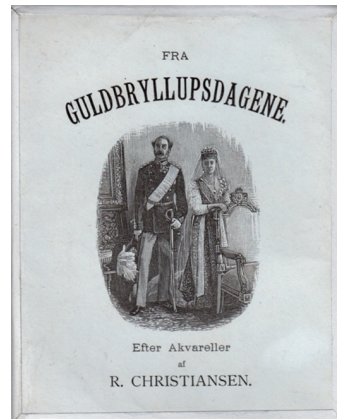
¹ Maleriet, Rohde solgte, er endnu ikke identificeret blandt de 9 værker, han udstillede.

² Sagen om Skovgaard-maleriet er ikke afdækket pt.

³ Emil Hannovers afhandling om Købke, "Maleren Christen Købke. En Studie i dansk Kunsthistorie", udkom dog først hen på året 1893.

⁴ Mette Gauguin må have sendt henvisninger med Rohde, som Hannover mener, han bør opsøge.

OMTALTE VÆRKER

Kong Chr. IX og Dronning Louises Guldbryllup, 1892, kartonkort illustreret af Rasmus Christiansen.
Kort og foto tilhører Per Sørensen, Danske Postkortkunstnere.

Tilhører Per Sørensen

24.V. 92

15

Kjæhm.

Kjære Ven,

Tak for den tyske Convoluts indhold.
Det er virkelig rørende, at De finder
tid til at sende mig ikke mindre end
4 kort beskrevne Arke.

Is vidste ikke, Det var Deres Mensigt at
opgive Italien til Efteraaret; men det
er vist ganske rigtigt, og is tør i hvert
fald ikke være der, der tilbringer den
at tilbringe en Sommer i Syden. Hvis
De vil vide min Mening om Brügge
- Ribe, saa stemmer is for Ribe. Is
ville i Deres Sket tage til Danmark
i de første Dage af Juni og blive der
Juni, Juli, August. Septembers første
Halvdel er god til at rejse gennem
Tyskland, og naar de midt i Septemba
kom til Italien, kunde de blive der
indtil Nystaar. Helt Vinturen naar de
sandselig ikke blive borte fra os. I hvert
fald naar de da endelig ikke brüge alle
Deres Penge op i Paris, naar de ikke
synes at være saa særlig hængt over
at være der.

De vel vel, at de i den ellevte Time
solgte et Billet fra den 1ste 2. à propos

om disse spurgte Wandel mig igaar,
om det var sandt, de fri Udstillere
havde kjört — det var hans Ord —
Joakim Skovgaard. J. beroliget ham
i saa Henseende med en smukt Forklaring
men det er jo dog rent forhistret, at
sligt kommer ind.

Byen er iført med at iføre sig det,
man kalder en "Festdragt". Det er noget
saa rædselsfuldt smag^{lød}~~st~~, at man
ikke behøver hvede E. Hannover for
at "lide" ved i disse Dage at bevæge sig
paa Gaden. Det kejserlige Thottske Palais
paa Ujømmet af Brosgade er blevet ganske
afslagt. Pilastrene er blevene maalede
røde, Kapitælene er blevene forgyldte.
Igaar blev Plankværket paa gammel
tors taget ned, og det viste sig, at
det rare, gamle Springvand er blevet
moderniseret paa den mest barbariske
og modbydeligste Maade.

Jeg er stærkt optaget af at samle
det sidste materiale ind til min
lille skitselige Bog om Købke, som
J. haaber at faa skrevet færdigt til
Sammen. Første Kapitel har J.

forresten skrevet. Min afhandling om at
samle paa Bøger skal is, afsende samtidig
med disse Linier. Men hvad vil De dog
egentlig med den i Paris?

Nanteuil har først og fremmest arbejdet
for Hugo, dernæst for Maupassants Romaner,
endvidere for Dumas og Quintier. Han har
vært medarbejder ved L'Artiste (ca. 1833) og
ved Le monde dramatique (8 vol. in 8°),
hvis første Bind er fra 1835. Det is, skal
de at fortsætte denne Optælling, kommer is,
i Tanken om, at det er meget bedre, is,
sende Dem nogle indklippede Artikler
om Nanteuil; i den første af dem
vil De finde noget af det, De søger. De
er nok saa god at skaffe mig de løse
Blade fuldstændig tilbage.
Har De ikke besøgt Beson? Og besøgt De
ikke andre af de franske Kunstnere? Har
De ikke benyttet Fin Gauguin's Adresser?

Tak for Deres venlige tilbud at ville
bringe forskellige Ting til mig. Desværre
kan is, kun i ringe Grad benytte mig
af det, da mine Finansier for Gjældsskuld
er pinende gode. Man gaar man is,
naturligvis derfor renoncere paa forinden
meget andet. Et eller andet indsmækket
indsendt en Pris af 25 francs af Beson

vil is dog gerne have. Gavanui og
Daminier skal de ikke kjöbe til mig.
Hengjvelsen efter Torain vil is derimod
gerne have, hvis de kan faa dem
billig.

Det, min Kone tænker paa, er et
japansk Bomuldsstof, hvitthi Binde
med blaat mønster, lavet til
gardiner. Hvis det er 1 alen bredt,
brüger hun 15 alen, hvis det er 3
Kvarter bredt 20 alen, hvis det er
2 alen bredt 10 alen. Hun saa det i
89 i en japansk Butik paa avenue
de l'Opéra. Men det er vist højst
usandsynligt, det ligger der endnu!
Smaa Stykker sjældent Silbestof
til Bogbind har is altid Brüg for,
hvis deres Pje en Gang skulde møde
sligt.

Torstein Aften havde vi et lille Sel-
skab, bestaaende af Willumsens,
Hammershøj, Schandorphs, Carlsens,
Christiansen og et Par unge Piger.
Hr Hammershøj var ^{ind}herrevent

som et af Vorherres Englebørn. Willhimsen
holder vi meget af. Han var her en
anden Aften og saa en Del af mine
italienske Fotografier, og det var en ren
Fornøjelse at iagttage den Kløgt, hvor-
med han saa. Han har foranstret sig
meget, siden vi traf ham sidst. Hans
Kone gik et elskværdigt og flinkst Ind-
tryk.

Slott-Möllers er rejst igennem, inden at
vi har set dem her. Vi kan desværre
ikke lade være med mangen Gang at
tænke paa, hvor lav deres Opførsel i
Gjæstene har været. Det har jo altsaa
vist sig omvendt, at deres Venstreb for os
var betinget af, at vi vilde rose dem
i Avisen. Maaske er det dog ingen Skade
til, at vi har faaet dette at vide; mødes
vi igjen med Slott-Möllers skal vi vogte
os vel for at byde dem mere Venstreb,
end de har vist sig at være værd. Men
vi troer forresten ikke, vi mødes mere;
vi kan i hvert Fald ikke foreløbig tænke
mig nogen Omgangsform med disse
Mennesker, som vi slet ikke mere kan
respektere. For deres Arbejdet i Aar har vi

slet ingen Arbejdighed, og naar Deres
 Forfængelighed kan være saa dinn og
 smaalig, som den har vist sig at
 være, trivler jeg højlig om Deres
 kunstneriske Udviklingsmuligheder.
 Jeg vilde sætte Pris paa, om De ved
 Lejlighed vilde lade Dr. Slott: Möllers
 vide, at det er mig, der har Ret til
 at være og er forbitret paa dem, og
 ligeledes, at jeg indmærket godt skal
 forstaa at bære Tæppet af dem, selv
 om jeg til en Begynder kan blage
 en Smule over at være bleven holdt
 for Man i saa mange Aar. Jeg føler
 slet ingen Smerte ved at have mistet
 dem som Venner; jeg føler kun Argvæn
 over at have været forseglet nok til
 at have interesseret mig for dem.

Men ————— over det! Det er
 dømt at blive ved at dreye sig.
 Om otte Dage rejser vi til Eichsborg
 Kuraustalt, hvor vi skal blive en
 månedstid, derpaa til Mottum. Det
 er en lidet morsom Sommer at have i
 Udsigt. Lev rigtig vel, og vær venligt
 hilset af min Kone og Deres hengieme

Emil Hammar